

اختلال شخصیت ضد اجتماعی

تکنیک‌های پیشگیری و درمان

تألیف

ابراهیم رهبر کرباسدهی

ناظران علمی

عزیزاله ملکی

مجید رسول زاده فرساد

با مقدمه‌ای از

دکتر بهرام بیات

سرشناسه: رهبر کرباسدهی، ابراهیم، ۱۳۷۴ -

عنوان و نام پدیدآور: اختلال شخصیت ضداجتماعی: تکنیک‌های پیشگیری و درمان. مؤلف ابراهیم رهبر کرباسدهی؛ ناظران علمی عزیزاله ملکی، مجید رسول‌زاده‌فرساد؛ با مقدمه‌ای از بهرام بیات؛ ویراستار ادبی حسین خندان‌کوچکی. مشخصات نشر: لنگرود: هنر زرین، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۳۸ص. مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۲۵۵-۷-۶

فهرست نویسی: فیبا

موضوع: اختلالات شخصیت جامعه‌ستیز - اختلالات شخصیتی - شخصیت - جنبه‌های روان‌شناسی

شناسه افزوده: ملکی، عزیزاله، ۱۳۴۵ - شناسه افزوده: رسول‌زاده‌فرساد، مجید، ۱۳۵۶ -

شناسه افزوده: بیات، بهرام، ۱۳۴۳ - شناسه افزوده: خندان‌کوچکی، حسین، ۱۳۶۰ -

رده‌بندی کنگره: RC۵۵۵ رده‌بندی دیویی: ۶۱۶/۸۵۸۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۹۸۵۹۳

نام کتاب: اختلال شخصیت ضداجتماعی: تکنیک‌های پیشگیری و درمان

مؤلف: ابراهیم رهبر کرباسدهی

ناظران علمی: عزیزاله ملکی - مجید رسول‌زاده‌فرساد

ویراستار ادبی: حسین خندان‌کوچکی

ویراستار علمی: فاطمه رهبر کرباسدهی

ناشر: هنر زرین

صفحه‌آرایی: محمدجواد حمیدی

طراحی جلد: امیررضا پتکی مقدم فومنی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

چاپ و صحافی: چاپ و بسته‌بندی هنر گیلان

قیمت: ۱۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۶۲۵۵-۷-۶

حق چاپ محفوظ و مخصوص مؤلف است.

به سفارش معاونت اجتماعی فرماندهی انتظامی استان گیلان

رشت، م. انتظام، ابتدای بلوار شیون فومنی، مجتمع شهید پاینده، طبقه دوم، معاونت اجتماعی

فرماندهی انتظامی استان گیلان تلفن: ۲۱۸۲۴۳۰۰

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	فصل اول
۱۵	اختلال سلوک
۱۶	توصیف اختلال سلوک
۱۷	معیارهای تشخیصی اختلال سلوک
۲۲	تشخیص افتراقی اختلال سلوک با اختلال نافرمانی مقابله‌ای
۲۶	ارتباط بین اختلال سلوک و اختلال نافرمانی مقابله‌ای
۲۷	زمینه و بافت رفتار در اختلال سلوک
۲۷	هزینه‌های اجتماعی و اقتصادی
۲۸	دیدگاه‌های حوزه اختلال سلوک
۳۳	پیامدهای اختلال سلوک در بزرگسالی
۳۷	فصل دوم
۳۹	آسیب‌شناسی اختلال سلوک
۴۹	علل اختلال سلوک
۶۵	فصل سوم
۶۷	پیشگیری و درمان اختلال سلوک
۶۷	مداخله‌های پیشگیرانه
۷۱	مداخله‌های درمانی
۷۵	درمان در مدرسه
۸۳	درمان چندوجهی
۸۷	فصل چهارم
۸۹	بزهکاری و آسیب‌های اجتماعی از منظر اسلام
۸۹	دیدگاه‌های اندیشمندان غیراسلامی در مورد مسائل اجتماعی
۹۲	دیدگاه اسلامی در مورد مسائل اجتماعی
۹۳	سازوکارهای تأثیر باورهای دینی بر کاهش آسیب‌های اجتماعی
۹۹	فصل پنجم
۱۰۱	اختلال شخصیت ضد اجتماعی

مقدمه

شخصیت به عنوان مبنای رفتاری افراد تحت تأثیر عوامل و مؤلفه‌های متعددی شکل گرفته و استمرار پیدا می‌کند. شخصیت هر فرد بر مبنای عوامل زیست‌شناختی و ژنتیکی و عوامل روانی و اجتماعی ساخت می‌یابد. اگرچه نظریه‌های مختلف بر اساس بنیان‌های هستی‌شناختی خود، شخصیت را تحت تأثیر متغیرهای مختلفی می‌دانند اما تحلیل جامع و مانع در حوزه شخصیت، عطف توجه به تمامی عوامل را ضروری می‌سازند.

سازه شخصیت نقش بنیادین در ساخت‌دهی نظامات اجتماعی جامعه دارد و بر این اساس قوام و استحکام و ساخت درونی هر جامعه‌ای در گرو استحکام و ساخت شخصیتی تک‌تک افراد آن جامعه است.

با توجه به نقش بنیادین شخصیت در جامعه، علوم و رشته‌های مختلفی این موضوع را وجهه همت خود قرار داده و آن را از منظرها و نگاه‌های مختلف مورد واکاوی و بررسی قرار داده‌اند. شخصیت به عنوان سازه‌ای بر ساخت شده ژنتیک و جامعه‌پذیری همواره در معرض عارضه و آسیب قرار داشته است که این مهم هم از نگاه تیزبین اندیشمندان رشته‌های مختلف دور نمانده است و بخش قابل توجهی از کوشش و تلاش محققین و اندیشمندان به آسیب‌شناسی شخصیت معطوف شده است.

اختلال شخصیت علاوه بر زندگی فردی و خانوادگی افراد مبتلا به، زیست اجتماعی جوامع را

نیز با تهدید مواجه نموده و بر این اساس تبعات قابل توجهی را با خود به همراه دارد. اختلال شخصیت اختلال رابطهای را در زیست فردی و اجتماعی افراد به همراه دارد.

اندیشمندان حوزه اختلال شخصیت با توجه به واکاوی و بررسی موضوع، انواع گوناگونی از اختلالات شخصیتی را تبیین نموده‌اند که در این میان شاید بتوان مقوله‌بندی دیدگاه روان‌پوشی را مورد توجه ویژه قرار داد که با نگرشی روانکاوانه اختلال شخصیت را در خوشه مرتبط به هم طبقه‌بندی نموده و برای هر خوشه انواعی را ذکر کرده است که به نظر می‌رسد طبقه‌بندی جامعی باشد.

خوشه‌بندی روان‌پوشی موارد زیر را شامل می‌شود:

خوشه «الف»، در این خوشه اختلالاتی قرار می‌گیرند که از منظر رابطهای به اختلالات عجیب یا نامتعارف اشتها دارند که شامل اختلال‌های شخصیت پارانوئید، اسکیزوئید و اسکیزوتایپال می‌شود.

خوشه «ب»، این دسته از اختلالات شخصیتی از حیث عمق اختلال از دسته اول معمول‌تر هستند اما از حیث شیوع تظاهرات بیشتری دارند و در ادبیات موضوع به اختلالات نمایشی، هیجانی یا دمدی مشهور هستند که شامل اختلال‌های شخصیت ضداجتماعی، مرزی، نمایشی و خودشیفته می‌شوند.

خوشه «ج»، این دسته از اختلال‌های شخصیتی از حیث عمق اختلال از دو نوع قبلی کم عمق ولی از حیث شیوع، گستره بیشتری را شامل می‌شوند. در این دسته از اختلال‌های شخصیتی، اختلالات مضطربانه و ترس‌آلود قرار می‌گیرند که شامل اختلال‌های شخصیت اجتنابی، وابسته و وسواسی- اجباری می‌شوند.

همچنانکه مشخص است اختلال شخصیت ضداجتماعی در دسته «ب» قرار گرفته و از حیث تظاهرات رفتاری شامل بی‌احترامی فراگیر به حقوق دیگران و نقض فراگیر حقوق دیگران می‌گردد. اختلال شخصیت ضداجتماعی یا سایکوپاتی، شرایطی است که در آن برخی از افراد درگیر این نوع از اختلال هیچ اهمیتی برای رفتار و احساسات دیگران قائل نیستند و با نقض حقوق دیگران، آن‌ها را با مشکل در زیست اجتماعی مواجه نموده و از این طریق در جامعه مشکل ارتباطی به وجود می‌آورند. گرفتار شدگان به شخصیت ضداجتماعی نسبت به دیگران

بی‌رحمانه، سنگدلانه، خشن و بی‌تفاوت رفتار می‌کنند و بابت این نوع رفتار هیچ احساس پشیمانی و گناهی ندارند و در واقع با این نوع بروز و تظاهر رفتاری به احساس رضایتمندی کاذبی دست پیدا می‌نمایند.

جامعه‌پذیری و اختلال شخصیت ضداجتماعی

اختلال شخصیت ضداجتماعی ربط وثیقی با موضوع جامعه‌پذیری پیدا می‌کند؛ به این معنی که هم شکل‌گیری اختلال شخصیت ضداجتماعی در گرو جامعه‌پذیری است و هم درمان این عارضه رفتاری - شخصیتی در سایه جامعه‌پذیری قابلیت انجام پیدا می‌نماید. چرا که جامعه‌پذیری فرآیندی است که در آن ارزش‌ها و هنجارها و همچنین رفتارهای اجتماعی به نسل جدید منتقل می‌شود. در این میان اگر فرآیند انتقال به درستی انجام شود به تدریج شخصیت اجتماعی شکل گرفته و ارتباطات میان‌فردی و اجتماعی متناسب با آموزه‌های اجتماعی حاکم بر جامعه شکل می‌گیرد و هرگونه اختلال در جامعه‌پذیری به اختلال در فرآیند انتقال ارزش‌ها و رفتارهای هنجارین منجر شده و زمینه شکل‌گیری اختلال شخصیتی ضداجتماعی فراهم می‌گردد.

درمان اختلال شخصیت ضداجتماعی

برای درمان اختلال شخصیت ضداجتماعی سه سطح درمانی مرتبط به هم قابل کاربرد است: ۱- درمان فردی: این سطح از درمان برای افرادی که گرفتار اختلال شخصیت ضداجتماعی هستند در صورت‌های مختلفی از جمله روان‌درمانی، روانکاو و روانپزشکی که نقطه هدف آن فرد گرفتار است انجام می‌پذیرد. این سطح از درمان اگرچه شرط لازم برای درمان بیماری است اما شرط کافی نیست و برای درمان قطعی بایستی سطوح دیگری از اقدامات درمانی به کار گرفته شود.

۲- خانواده درمانی: خانواده به عنوان کوچکترین و اثرگذارترین واحد اجتماعی در کنار درمانگران تخصصی در حوزه اختلال‌های شخصیتی قرار گرفته و برای درمان اختلال شخصیت ضداجتماعی می‌تواند مثر ثمر باشد چرا که زمینه و بستر شکل‌گیری شخصیت افراد در خانواده بروز و ظهور پیدا می‌کند.